

Онницький Ю.В.

*Національний університет державної податкової служби України,
доцент кафедри фінансових розслідувань, кандидат юридичних наук*

МИТНІ ОРГАНИ ЯК СУБ'ЄКТИ ФІНАНСОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

Різні аспекти діяльності митних органів привертають увагу науковців в силу свого вагомого прикладного значення у системі державного управління. В той же час, поза увагою залишається багатогранний аспект діяльності даного органу державної влади, адже митні правовідносини регулюються за допомогою норм різної галузевої належності. Аналіз наукових праць з митно-правової проблематики дозволяє стверджувати, що фінансово-правовий аспект діяльності митних органів є малодослідженим. У зв'язку з цим та з огляду на те, що до предмету правового регулювання митних відносин входять норми фінансового права, актуальним питанням сьогодні є дослідження фінансово-правових особливостей діяльності митних органів.

Відповідно до п.п. 41.1.2 п. 41.2 ст. 41 Глави I Розділу II Податкового кодексу України митні органи є контролюючими органами щодо мита, акцизного податку, податку на додану вартість, інших податків, які відповідно до податкового законодавства справляються у разі ввезення (пересилання) товарів і предметів на митну територію України або територію спеціальної митної зони або вивезення (пересилання) товарів і предметів з митної території України або території спеціальної митної зони. Згідно ч. 2 ст. 11 Митного кодексу України та ч. 5 ст. 13 Декрету Кабінету Міністрів України від 19 лютого 1993 року № 15-93 «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» одним із основних завдань митних органів є контроль за дотриманням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України.

Зазначене дозволяє констатувати, що податковий контроль у частині здійснення заходів, що вживаються митними органами з метою перевірки правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, та валютний контроль у частині здійснення заходів, що вживаються митними органами з метою перевірки дотримання валютного законодавства при переміщенні через кордон валютних цінностей і товарів суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, є складовими частинами митного контролю.

У науці фінансового права податковий та валютний контроль прийнято розглядати складовими частинами фінансового контролю. Публічний фінансовий контроль являє собою діяльність певних суб'єктів та є певним процесом, тобто здійснюється у процесі фінансової діяльності, яка регулюється нормами фінансового права. З огляду на це, можна дійти висновку, що митний контроль регулюється також нормами галузевого інституту фінансового права, а не лише нормами митного законодавства, і є одним з напрямків фінансового контролю. У галузі фінансів митні органи виступають як уповноважені органи виконавчої влади, основними функціями яких є справляння митних платежів та контроль руху валютних цінностей у зовнішньоекономічних відносинах. У зв'язку з цим, на нашу думку, митна діяльність щодо контролю за дотриманням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України та надходженням митних платежів до бюджетної системи України є сегментом фінансової діяльності.

Доцільно також зазначити, що згідно п. 12 ст. 2 Бюджетного кодексу України Державна митна служба України є бюджетною установою, тобто повністю утримується за рахунок державного бюджету. Будучи бюджетною установою, митна служба України, відповідно до п. 47 ст. 2 та ст. 22 БКУ, набуває статусу розпорядника бюджетних коштів, тобто має право на отримання бюджетних асигнувань, взяття бюджетних зобов'язань та здійснення витрат бюджету. У зв'язку з цим фінансування, матеріально-технічне забезпечення та розвиток інфраструктури митної служби України здійснюється за рахунок Державного бюджету України. Зазначене дозволяє стверджувати, що митні органи, здійснюючи діяльність по розподілу і використання фінансових ресурсів держави, визнаються суб'єктами бюджетних правовідносин (відносини по розподілу і використання грошових фондів держави регламентуються бюджетним законодавством). Бюджетні правовідносини є одним із видів фінансових, їм притаманні всі ознаки останніх.

Разом з цим, у бюджетних правовідносинах митні органи здійснюють і повноваження щодо внутрішнього фінансового контролю за надходженням і витрачанням коштів державного бюджету. Внутрішньовідомчий фінансовий контроль проводиться у системі міністерств й інших центральних органів виконавчої влади за фінансово-господарською діяльністю підприємств, установ, організацій, що віднесені до сфери їх управління. Якраз внутрішньовідомчий фінансовий контроль за надходженням і витрачанням коштів державного бюджету проводить Державна митна служба України щодо митниць та регіональних митниць. Звідси слідує, що фінансовий контроль у митній сфері розповсюджується і на бюджетні правовідносини, а бюджетний контроль є видом державного фінансового контролю, оскільки йому властиві загальні риси останнього.

Підсумовуючи викладене, вважаємо, що саме у зазначених вище відносинах чітко прослідковується, що митні органи є суб'єктами фінансових правовідносин.

Митний кодекс України, будучи найважливішим нормативно-правовим актом у сфері митного законодавства, не містить чіткого уявлення про особливості організації митної служби та принципів її функціонування. Запропоноване законодавцем визначення митних органів, на нашу думку, не достатньо чітко розкриває їх правовий статус, у тому числі і фінансово-правовий. У сучасних умовах митне регулювання виступає дієвим інструментом розвитку зовнішньоторговельних зв'язків, захисту національних виробників і є складовою частиною фінансового регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Враховуючи значущість фінансово-правових норм у митній сфері сьогодні є нагальна потреба у дослідженні та удосконаленні фінансово-правових аспектів діяльності митних органів.